

Viešai nedemonstruotinas paveldas

2013 m. gruodžio 18 d. visuomeninės organizacijos kreipėsi į Prezidentę, Seimo pirmininkę, Ministrą pirmininką ir Vilniaus merą dėl viešai nedemonstruotino, žeidžiančio Laisvės kovotojų jausmus, paveldo žemiau pateiktu raštu:

Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto 2013 m. gruodžio 11 d. posėdyje, kuriame dalyvavo ir kai kurių visuomeninių organizacijų atstovai, buvo svarstytas Žaliojo tilto skulptūrų likimo klausimas.

Iš tikrųjų, šios nušiurosios skulptūros yra viešas sovietinės sistemos, pražudžiusios trečdalį lietuvių tautos, propagavimas ir žeidžia Lietuvos laisvės kovotojų jausmus. Deja, skulptūros Kultūros ministro V.Prudnikovo 2005 m. buvo įteisintos kaip valstybės saugotinas paveldas.

Akibrokštui prilygo svarstytas LRS komitete Kultūros ministerijos teiginys rašto atsakyme Lietuvos Kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungai, kad „Žaliojo tilto skulptūros šiandien yra paminklas Lietuvos nepriklausomybei“.

Lietuvos Laisvės kovotojų sąjunga (LLKS) tokį pat atsakymą gavo prieš keturis metus, kurį pasirašė kultūros viceministras D. Valančiauskas. Analogiškus atsakymus yra gavusios ir kitos visuomeninės patriotinės organizacijos. Panašia nuomone vadovaujasi ir kiti paveldosaugos padaliniai teigiantys, kad skulptūros yra reikšmingas palikimas Lietuvai. Antai, Valstybinės paveldo komisijos pirmininkė G.Drėmaitė 2009-10-28 rašte Nr. VII-246(6.4.) teigia, kad skulptūros ant Žaliojo tilto nėra sovietinė ar nacistinė simbolika, kad skulptūras sukūrė iškilieji, klasikais pripažinti skulptoriai, todėl jos esančios mūsų istorijos dalis. Pirmininkė tarsi nesuvokia, kad skulptūros buvo pastatytos 1952 metais, kai dar vyko karas po karo- partizaninis pasipriešinimas, prievartinė kolektyvizacija, masiniai žudymai ir trėmimai. Todėl skulptūrų kūrimas ir pastatymas ant tilto prilygo Lietuvos išdavystei. Amžinąjį atilį iškilus skulptorius prof. K. Bogdanas, lipdęs leninus, viešai patvirtino, kad skulptūros, vaizduojančios komunistinio propagandinio meno žymenis, tarp jų ir skulptūros ant Žaliojo tilto neturi jokios išliekamosios vertės, todėl jas, kaip sovietinio paveldo liekanas, dera sunaikinti. Panašios nuomonės laikosi Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos savo 2009-08-07 raštu Nr.(1.29)2-2148, kad „skulptūros Nėries krantinėje nėra kultūros paveldo objektai, nes neatitinka dailės paveldo objektams taikomo amžiaus cenzos, todėl Kultūros paveldo departamentas jų išsaugojimo klausimu nuomonės nereiškia“. Šiomis dienomis Lietuvos dailininkų sąjungos Vilniaus skyriaus skulptorių sekcijos pirmininkas Rytas Jonas Belevičius teigė, kad pašalinę skulptūras nuo Žaliojo tilto išsilaisvintume iš sovietų okupacijos pančių, kad jos yra komunistinės religijos stabai. Visų skulptūrų kompozicijų grupės kalba apie prievartą, o ji buvo visur. Tik LR Valstybinė kultūros paveldo komisija neturėdama jokio pagrįsto, įvairiapusio istorinio įvertinimo ir įvardindama Lietuvos dailininkų, išaukštintųjų okupacinę komunistinę ideologiją 2006m.lapkričio 24 d. pripažino skulptūras saugotinomis.

Apmaudu ir skaudu, kad susovietinta, istorinę atmintį praradusi valdžia, okupacijos simbolius, įkūnijančius sovietinę nuostatą „išeinant pasilikti“, mūsų kultūros svetimkūnius laiko gerbtinu paveldu. Skulptūrų vietoje būtų galima sukurti ir pastatyti naujas skulptūras įžymiems XVI-XVII amžiaus valstybės veikėjams ir karvedžiams, įamžinant tūkstančius žuvusių vilniečių, ginant miestą ir tiltą nuo Rusijos atėjų 1655 metais. Tai būtų tikras Lietuvos istorijos paveldas.

Siūlome:

nedelsiant atšaukti Kultūros ministro 2005-04-29 įsakymą Nr. IV-190, kuriuo skulptūros ant Žaliojo tilto įvardijamos kaip valstybės saugomi paveldo objektai;

sudaryti naują komisiją iš dailininkų, skulptorių, architektų, istorikų, visuomeninių, patriotinių organizacijų peržiūrėti viešai Lietuvoje demonstruojamus į valstybės paveldą įtrauktus sovietinius paminklus ir spręsti jų likimą;

Žaliojo tilto skulptūras, P.Cvirkos, L.Giros paminklus ir kitus sovietinius žymenis iškelti į Grūto parką arba kitas uždaras erdves.

ant buvusių Žaliojo tilto skulptūrų postamentų tęsti pradėtą darbą – daryti įrašus apie sovietinės okupacijos padarytą žalą Lietuvai;

Vilniaus miesto savivaldybei nutraukti konkursų skelbimą dėl skulptūrų restauravimo, o tam skirtas lėšas panaudoti naujoms istoriškai pagrįstoms idėjoms ant Žaliojo tilto įgyvendinti.

Dėl pasireiškiančių Lietuvoje sovietinės sistemos nepagrįstų paveldo restauravimo veiksmų, patikiname, kad už Laisvę kovojusi ir kentėjusi tauta neliks abejinga esamai padėčiai ir pilietišškai patriotinių nuostatų vedama ras būdus išsivaduoti nuo viešai demonstruojamų sovietinių paminklų ir

žymenų. Pagarbą reiškiamo ir solidarizuojamės su Lietuvos verslininkais, kurie nedalyvauja skelbtuose konkursuose dėl skulptūrų ant Žaliojo tilto restauravimo.

Nevyriausybinių organizacijų vardu (Lietuvos Šaulių sąjunga, Lietuvos didžiosios kunigaikštienės Birutės šeimų moterų draugija, Krašto apsaugos būvių klubas, Atlanto sutarties Lietuvos bendrija, Lietuvos atsargos karininkų sąjunga, Atsargos karininkų sąjunga, Lietuvai pagražinti draugija, Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacija, Lietuvos laisvės kovų sąjūdis, Lietuvos nepriklausomybės gynimo Sausio 13 brolija, Vyčio kryžiaus kavalierių sąjunga, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, Lietuvos Vytautų klubas, Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjunga, Gervėčių klubas, Pasieniečių klubas, Asociacija „Vilniui ir tautai“, Vilniaus vietinės rinktinės apygarda, Lietuvių tautinio jaunimo sąjunga, Viktoro Petkaus labdaros ir paramos fondas, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjunga), padedančių stiprinti Lietuvos valstybės gynybinius pajėgumus, pasirašė:

Koordinacinės tarybos pirmininkas Vytautas Zabielskas, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas Povilas Jakučionis, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos pirmininkas Jonas Puodžius, Lietuvos politinių kalinių pirmininkas Artūras Flikaitis, Lietuvos Sąjūdžio pirmininkas Vidmantas Žilius.